

Vildtinformation

2024

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Redaktør:
Ulla Skovsbøl, Miljøstyrelsen

Redaktion: Anders Larsen, Jens Skovager Østergaard, Nanna Mortensen, Rikke Jørgensen, Søren Egelund, Viktor Bech Pedersen fra Miljøstyrelsen, Arter & Naturbeskyttelse

Grafisk tilrettelæggelse:
Ph7 Kommunikation v. Peder Hovgaard

Forsidefoto: Colourbox

Øvrige fotos: Ulla Skovsbøl, Ivar Høst, Schweiss-registeret og Colourbox

Tak
Tak til Jan Eriksen, Vildtforvaltningsrådet; Christian Hjort, Reservatgruppen; Lars Bruun Hansen, Lea Nissen, Rune Juelsborg Karsten og Rasmus Ahlmann, Naturstyrelsen; Thomas Kjær Christensen og Preben Clausen, DCE Aarhus Universitet; schweiss-hundeførerne Ole Knudsen og Jørgen Lang for medvirken, faglig sparring og nyttige kommentarer.

ISBN: 978-87-7038-591-6

*Artiklerne må gengives med kildeangivelse
Redaktionen afsluttet: 16. februar 2024*

Indhold

Velkommen til Vildtinformation	3
Vildtforvaltningsrådet i 2023	4
På jagt med de nye jægere	5-7
Skærpet kontrol med regulering	8
Vildtreservater under lup	9-10
Fuglenes mand i mere end 50 år	11
Adaptiv forvaltning af hjortevildt	12-13
Schweisshund på rette spor	14-15
Vildtudbyttet i 2023	16-17
Lovnyt i 2024 - ammunition og buejagt	18
Sådan blev jagttegnsmidlerne brugt	19
Nyttige adresser mv.	20

Foto: Ulla Skovsbøl

Velkommen til Vildtinformation

Som ny vicedirektør i Miljøstyrelsen er det mig en fornøjelse at kunne præsentere Vildtinformation 2024. Bladet behandler en bred vifte af emner inden for jagt og vildtforvaltning, men ét tema går som en rød tråd igennem denne udgave af bladet: Det positive samspil mellem engagerede borgere og os som myndigheder. Det falder godt i tråd med, at Miljøstyrelsen i de kommende år vil have et øget fokus på samarbejdet med interessenter og aktører ude i samfundet.

Miljøstyrelsen har inden for jagt og vildtområdet en række samarbejder med borgere, jægere og interesseorganisationer, hvor vi forsøger at finde løsninger til nogle af de fælles udfordringer, vi står over. I denne udgave af Vildtinformation har vi en hel række af gode eksempler på, hvad samarbejdet i praksis kan gå ud på, og hvor langt det er muligt at nå gennem det gode samarbejde.

Her i bladet giver vi, lige som tidligere år, et indblik i arbejdet i Vildtforvaltningsrådet, som er nedsat for at rådgive miljøministeren i spørgsmål om jagt og vildtforvaltning. Rådet er et godt eksempel på et positivt samarbejde mellem myndigheder og interesseorganisationer. I rådet er syv forskellige organisationer repræsenteret: Danmarks Jægerforbund, Landbrug og Fødevarer, Dansk Skovforening, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dyrenes Beskyttelse og Friluftsrådet. De repræsenterer vidt forskellige holdninger og interesser, men trods modsætninger lykkedes det for rådets medlemmer at samarbejde konstruktivt og finde fælles forslag til løsninger på fælles udfordringer.

Også på andre områder arbejder interesseorganisationer og frivillige borgere sammen med os som myndighed. Læs for eksempel om hvordan frivillige og ansatte

fra organisationerne er med i det omfattende arbejde med at revidere bekendtgørelserne for de 92 vildtreservater i Danmark. Vildtinformation tager læserne med en på tur med Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe og ser på naturbeskyttelse ved Horsens Fjord.

Forvaltningen af det store hjortevildt er et af de områder, som kræver svære beslutninger i de kommende år. Her ligger udfordringerne i, at bestandene af både kronvildt og dåvildt over en årrække, bl.a. på grund af en skæv afskydning, har udviklet sig så voldsomt, at det giver problemer for både land- og skovbrug og i nogle områder også for private haveejere. Også på dette felt kan interesseorganisationerne spille en rolle, og her i bladet beskriver vi, hvordan de via deres repræsentanter i de regionale hjortevildtgrupper bliver inddraget i arbejdet med at finde nye forvaltningsstrategier i det kommende år.

Vildtinformationens fineste eksempel på frivilliges indsats er imidlertid at finde i artiklen om Schweiss-registret, som her i 2024 kan fejre 50 års jubilæum: I et halvt århundrede har frivillige hundeførere stået til rådighed med deres hunde for opsporing af anskudt vildt og senere også opsporing af vildt, som er blevet påkørt i trafikken. De cirka 200 frivillige schweishundeførere yder en uvurderlig indsats ved at sikre, at dyr, som er blevet skadet under jagt eller i trafikken, ikke lider unødigt. Miljøstyrelsen finansierer Schweiss-registret, som administreres af Naturstyrelsen, men uden det utrættelige arbejde, som udføres af de frivillige hundeførere, ville der ikke være nogen indsats.

God læselyst

Katrine Nissen
Vicedirektør i Miljøstyrelsen

Jagttider, hjorte og regulering vil præge 2024

Møderne i Vildtforvaltningsrådet vil i 2024 blive præget af bl.a. jagttidsrevision, diskussioner om adaptiv hjortevildtforvaltning og justeringer af reglerne for regulering af skadevoldende vildt.

Howdan ser en bæredygtig forvaltning for kronvildt og dåvildt ud? Hvilke arter skal have ændret jagttid, og er der brug for at ændre rammerne for regulering af skadevoldende vildt? Det bliver nogle af de emner, Vildtforvaltningsrådet kommer til at diskutere i løbet af 2024.

”Og så har vi jo tilbagevendende temaer, som bliver ved med at være aktuelle. Det gælder ikke mindst etik og jagt, som vi arbejdede en del med i 2023.”

”Diskussioner om etik er tit svære, fordi uenighederne typisk er udtryk for, at vi som mennesker har forskellige normer og standarder. Det kan gøre det vanskeligt at blive enige, men det lykkes os faktisk i reglen at finde en fællesnævner,” siger rådets formand Jan Eriksen.

Udsætningsforlig i 2023

Vildtforvaltningsrådet er et rådgivende udvalg nedsat af miljøministeren med den opgave at rådgive om væsentlige områder inden for jagt og vildtforvaltning. I rådet skal repræsentanter for syv interesseorganisationer inden for jagt, landbrug, skovbrug og naturbeskyttelse blive enige, og det kan kræve mange, lange diskussioner.

I 2023 var udsætning af fuglevildt et af de mest markante områder, hvor rådets medlemmer bøjede sig mod hinanden og fandt fællesnævneren, dog uden Danmarks Naturfredningsforening, som af principielle grunde holder sig helt uden for diskussionerne om udsætning.

De øvrige medlemmer blev efter intense diskussioner enige og endte med at foreslå ministeren at udfase udsætning af gråænder helt over en periode på fem år. Derefter skal det være forbudt. Udsætning af fasaner og agerhøns skal efter rådets mening fortsat være tilladt,

og der blev opnået enighed om, hvordan udsætningen skal fungere i de kommende ti år. Rådet ønsker, at der bliver indført krav om forudgående tilladelse til udsætning, krav om natur- og terrænplejetiltag til de mindre udsætninger (100 fugle i alt eller én fugl per hektar), og at den, som er ansvarlig for udsætningen, altid skal have gennemført et kursus, uanset antallet af fugle.

Beslutningerne ligger hos ministeren

Miljøministeren har modtaget rådets forslag til nye regler for udsætning af fuglevildt, men ikke taget stilling til det. Selv om rådets indstilling således endnu ikke afspejler sig i politiske beslutninger, er formanden godt tilfreds med, at det i det hele taget var muligt at blive enige.

”Udsætning af fuglevildt er et svært emne, fordi meningene er delte, men vi har haft gode, åbne og tillidsfulde diskussioner trods menings- og interesseforskelle, og det er jeg meget tilfreds med,” siger Jan Eriksen.

Fakta om Vildtforvaltningsrådet

- Vildtforvaltningsrådet er nedsat for at rådgive miljøministeren i større eller principielle spørgsmål om jagt og vildtforvaltning.
- Vildtforvaltningsrådet består af en formand og otte medlemmer, som alle udpeges af ministeren for fire år ad gangen efter indstilling fra Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Dyrenes Beskyttelse og Friluftsrådet indstiller ét medlem hver. Landbrug & Fødevarer indstiller to medlemmer.

VFR's forlig om udsætning af fuglevildt

- Udsætning af gråænder skal udfases over en periode på fem år og derefter være forbudt
- Udsætning af fasaner og agerhøns skal fortsat være tilladt men kun med biotopforbedrende tiltag
- Den ansvarlige for udsætningen skal gennemgå et kursus
- Enhver udsætning kræver forudgående tilladelse fra Miljøstyrelsen og skal efterfølgende fortsat indberettes
- Al opdræt af fasaner og agerhøns skal kræve tilladelse fra Fødevarestyrelsen
- Der skal være en skærpet kontrol af import af æg og kyllinger
- Dansk producerede fasaner og agerhøns bør prioriteres
- Reglerne bør gælde i 10 år og evalueres løbende

Foto: Colourbox

Jagtlederen Lars Bruun Hansen anviser nyjægerne til deres poster.

Kom godt i gang på nyjægerjagt

Hvert år inviterer Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen sammen de nye jægere til en gratis jagt, når de har bestået jagtprøven og haglskydeprøven. Formålet er at give dem en god og sikker start på jægerlivet.

Dagen begynder godt i tørvejr, og novembersolen får True Skov til stråle i gult, brunt og gyldent. Bil efter bil triller ind på parkeringspladsen "Vinterens Hjerte", hvor jægere og hunde stiger ud. Alle hilser hele raden rundt med håndtryk. Det har jagtlederen, vildtkonsulent Lars Bruun Hansen fra Naturstyrelsen Søhøjlandet nemlig skrevet ud til alle, at man skal. Det hører sig til. Det er et ritual.

"På jagt er man altid lige lidt mere høflig end ellers," indprenter han igen, da han kort efter har samlet de fremmødte jægere og drivere omkring sig på parkeringspladsen. "Og man tager hatten af, når jagten blæses ind. Også de bløde".

Alle hatte, huer og orange sikkerhedskasketter ryger af hovederne på 15 nyjægere og driverne. Jagthornet lyder, og så sætter flokken sig i bevægelse til bålhytten inde i skoven, hvor de skal

modtage dagens belæring, parolen, inden det for alvor går løs.

Nyjægerjagt - et godt tilbud

Naturstyrelsen Søhøjlandet i Silkeborg udbyder hvert efterår to nyjægerjagter i True Skov, og tilsvarende inviterer Naturstyrelsens andre enheder rundt om i landet også til nyjægerjagt. Det er jagter for nye jægere, som har bestået haglskydeprøven inden for de seneste 18 måneder, og uanset hvor man bor i landet, har man

mulighed for at komme med.

Formålet med jagterne er at give de nye jægere en chance for at komme godt i gang og i praksis afprøve nogle af de færdigheder, de har lært i teorien. Det foregår i en tryk ramme, og der er altid en flok erfarne jægere og som regel også en schweishundefører med. På den måde kan nybegynderne få kyndige svar på alle spørgsmål om sikkerhed, jagtetik, godt jægerhåndværk og etikette.

Sikkerhed frem for alt

Lugten af brænderøg og fugtigt tøj bølger om bålhytten, nyjægerne har sat sig, og parolen kan begynde.

"Det første og vigtigste punkt er sikkerhed," siger Lars Bruun Hansen. "Sikkerhed for de andre - det vil sige skovgæster, som også har ret til at færdes i skoven under jagten - og sikkerhed for os selv."

True Skov er et bynært område, og der kommer mange na-

Det første og vigtigste punkt er sikkerhed. Sikkerhed for de andre - det vil sige skovgæster, som også har ret til at færdes i skoven under jagten - og sikkerhed for os selv.
Vildtkonsulent Lars Bruun Hansen

turgæster, også når der er jagt, for Statens skove skal altid være åbne for publikum.

"Hvis der kommer en skovgæst forbi, skal I altid lade af og stå med geværet knækket og afladt. Tag kontakt uanset om det er ryttere, motionsløbere eller folk, som går tur. Forklar, at der er jagt, men at de gerne må færdes her, og at det er sikkert," fortsætter han.

Når det gælder sikkerhed for jægerne selv, understreger jagtlederen den ufravigelige huskeregel, at man altid kun må skyde ud af såten, aldrig ind, hvor driverne går.

På vej til første såt

Nyjægerne lytter opmærksomt, og jagtlederen fortsætter med at forklare om skudvinkel og skudafstand og om, hvordan man skal stå. Det kan opsummeres med et enkelt ord: Stille.

"Og når dyret er skudt, skal du lade det ligge, også selv om det eventuelt er anskudt. Gå aldrig hen til det, før såten er blæst af. Bliv på din post. Det handler om sikkerhed," understreger han.

Så bliver alle jagttegn tjekket og afsted går det gennem skoven til første såt. Hver gang nyjægerne bliver tildelt en plads, letter de på hatten og takker jagtlederen for posten. Det hører sig til, og jagtens ritualer er en del af alt det, man skal lære eller mindes om på nyjægerjagten.

Udbytte på oplevelseskontoen

Første såt er i blandet løvskov, og der bliver afgivet tre skud: To til en ræv, som ikke bliver ramt, men forsvinder i en tykning, og et til en hare. Den bliver til gengæld leveret – dog ikke af en nyjæger, men af en garvet skytte blandt driverne, Niels Henrik Simonsen.

"Selvfølgelig er det nyjægerne, der skal på banen, men den løb bag ud af såten, siger han næsten undskyldende om haren, som han nedlagde med et pletskud.

I anden såt går det ikke bedre for nyjægerne. Der bliver ikke nedlagt bytte, men især to af de nye jægere får et kæmpe udbytte på oplevelseskontoen:

"Den kom ud lige i mellem os. Casper blev næsten løbet ned af den. Den var kun fem meter fra ham!" fortæller Peter Kirk fra

Peter Kirk og Casper Drivsholm over sig i at brække et dyr.

Djursland med begejstring og overraskelse lysende i øjnene. De to venner stod på post ved siden af hinanden, og det, der kom ud imellem dem, var en kæmpe kronhjort. I hvert fald en 12-ender. Det er alle, der har set den, enige om, og den havde følgeskab af en lidt mindre fætter – måske en 8-ender.

Selv om True Skov er et skovrejsningsområde tæt på byen mellem Aarhus' vestlige forstæder og motorvej E45, kan man altså godt opleve kronvildt – endda store hjorte.

True Skov - en ny skov

Efter anden såt er det tid til de medbragte madpakker i bålhytten, og siden er det en anden og nyere del af skoven, som skal udforskes. True Skov er i alt på ca. 500 hektar – jord, som Naturstyrelsen har opkøbt i løbet af de seneste 25-30 år og tilplantet i samarbejde med Aarhus Kommune for at beskytte det underliggende grundvandsreservoir. Grundvandsbeskyttelse er altså det primære formål, men skoven har også betydelig rekreativ værdi.

Tredje såt er en lav nyplantning bag vildthejn, men det forhindrer ikke både ræv og hare i at smutte ud og forsvinde ud af skudvidde. Såten ser ud til at blive endnu en uden bytte, men pludselig lyder der skud, og Kasper Høgh Højbjerg fra Aarhus nedlægger en stor og velvoksen ræv med flot pels og kraftig busket hale. På vej tilbage til bilerne

funderer han over, om han mon skal få skindet garvet.

"Den er det første, jeg nogensinde har skudt, og det vil man jo gerne vise frem," siger han stolt, mens han holder ræven højt løftet.

Vildtkonsulent Christian Lyloff Qvortrup, der er med som driver, beundrer den flotte ræv. Men hvad er det? Hans ene lomme buler så underligt ud, og det viser sig, at ræven ikke var såtens eneste bytte: Op af den svulmende lomme trækker han diskret en fin sneppe.

Spænding til det sidste

Det er begyndt at regne og regnen tager til, mens himlen mørkner over fjerde såt, hvor der ikke bliver skudt noget, og så er det tid til dagens sidste runde – den femte såt. Skytterne bliver opstillet i et skovbryn ud til et stort veltrimmet græsareal, der bliver brugt som svæveflyvebane, og driverne sætter i gang fra den anden side.

Længe er alt fredeligt, men så lyder der to skud. En af nyjægerne har skudt og anskudt en stor rå. Dyret halter ud på græsmarken, og naboskytten giver den yderligere to skud. Råen falder om, men er tydeligvis ikke død. Uro breder sig i skyttekæden, mens den forsøger at komme på benene. Jagtlederen har jo sagt, at man skal blive på sin post, selv om man har anskudt et dyr, men hvad stiller man så op?

Da jagtlederen står, hvor han ikke kan se, hvad der sker, tager schweisshundeføreren Jørgen

Ordforklaring

- **Affange** Aflive vildt, der er anskudt, og derfor ikke dræbende skudt.
- **Afblæse/Blæse af** Hornsignal, som fortæller at drevet er forbi.
- **Schweiss** Kommer fra tysk og anvendes i betydningen blod af hjortevildt.
- **Schweisshund** Hund, som er trænet til at opspore anskudt hjortevildt
- **Såt** Det afgrænsede område, hvor jagten foregår. Et større jagtterræn opdeles typisk i flere såter på en jagt

Find flere jagtudtryk på Miljøstyrelsens hjemmeside:

<https://bit.ly/3TNT7o8>

Olsen affære. Der er ofte en schweisshundefører med på nyjægerjagterne, og i dag er det Jørgen fra Silkeborg. Han skynder sig frem til skytten og siger, han skal gå frem og affange dyret, som det hedder på jægersprog. Det er nødvendigt og sikkert her, fordi alle kan se ham. Skytten går langsomt frem til råen. Hans røde hue gør ham synlig for alle i kæden, og ingen er i tvivl om, at han er på vej hen til det anskudte dyr og vil skyde det.

Fem på paraden

Jagten bliver blæst af, og det viser sig, at Niels Henrik Simonsen endnu en gang i al diskretion også har nedlagt bytte i femte såt med ét præcist skud - en lille buk.

Så går turen tilbage til bålhytten, hvor Lars Bruun Hansen sammen

med et par kolleger fra Naturstyrelsen gør klar til vildtparaden. De lægger en krans af grangrene omkring de døde dyr, og i hvert hjørne tænder de en olielampe. Jægere og drivere tager opstilling uden om i et øjeblikks andægtighed, mens der blæses "Jagt forbi". Der ligger dagens bytte på parade: En sneppe, en buk, en rå, en ræv og en hare.

Men det reelle udbytte var meget større. Det er Casper Drivsholm og Peter Kirk enige om. Skønt de ikke selv fik nedlagt noget denne gang, var nyjægerjagten en stor oplevelse. De så mange dyr, og den store kronhjort, som var ved at løbe Casper ned, vil de sent glemme. Nyjægerjagten var en oplevelse, de gerne anbefaler andre.

Fotos: Ulla Skovsbøl

Casper Høgh Højbjerg nedlagde sit livs første bytte: En flot ræv.

Ved vildtparaden bliver der blæst "Jagt forbi".

Sådan kommer du med

- For at komme med på nyjægerjagt, skal man have bestået både jagtprøven og haglskydeprøven.
- Retten gælder i 18 måneder fra bestået haglskydeprøve, forudsat jagtprøven er bestået efter 1. januar 2015
- Når man har bestået haglskydeprøven, får man besked via e-Boks om nyjægerjagterne
- Det er valgfrit, hvor i landet man vil på nyjægerjagt afhængig af, hvor der er plads
- Tilmeldingen skal ske via Mit Jagt-tegn, hvor man også kan se de ledige pladser
- Læs mere om nyjægerjagten på Naturstyrelsens hjemmeside: <https://bit.ly/3Ha8VtG>

Naturstyrelsens kontrol:

Seks ud af ti tilladelser til regulering inddraget

I 2023 rykkede Naturstyrelsen ud til fysisk kontrol af 95 reguleringstilladelser, og resultatet var nedslående: Kun i 16 tilfælde opfyldte ansøgerne vilkårene, og seks ud af ti tilladelser blev helt inddraget.

Må man regulere kronvildt i en mose eller duer på en høstet majsmark? Nej, det må man ikke! Regulering er ikke jagt, og en reguleringstilladelse bliver kun givet, hvor dyr volder skade på afgrøder, menneskers sundhed eller andre arter.

Som hovedregel står det desuden i reguleringstilladelsen, at man skal have forsøgt at skræmme de skadevoldende dyr væk med andre midler, før man begynder at regulere. Men vilkårene bliver i mange tilfælde ikke overholdt. Det er Naturstyrelsens konklusion, efter at tre vildtkonsulenter i 2023 har kontrolleret i alt 95 reguleringstilladelser.

Kun i 17 pct. af tilfældene var alt i orden. I 21 pct. af tilfældene gav konsulenterne særlig rådgivning, og i hele 62 pct. af tilfældene blev tilladelsen slet og ret tilbagekaldt. Naturstyrelsen undersøger derfor nu sammen med Miljøstyrelsen, om nogle af overtrædelserne er så alvorlige, at de skal meldes til politiet.

Permanent kontrol på vej

"Jeg er temmelig overrasket over, hvor dårlig moralen er i forhold til at overholde de vilkår, som er forudsætning for tilladelserne," siger Rasmus Ahlmann, vildtkonsulent hos Naturstyrelsen Vadehavet.

Eksempler på afværgemidler i marken

- Oppustelige fugleskræmsler
- Blafrende strimler
- Gaskanon
- Høgedrage
- Droner
- Lys og spejle
- Lydeffekter

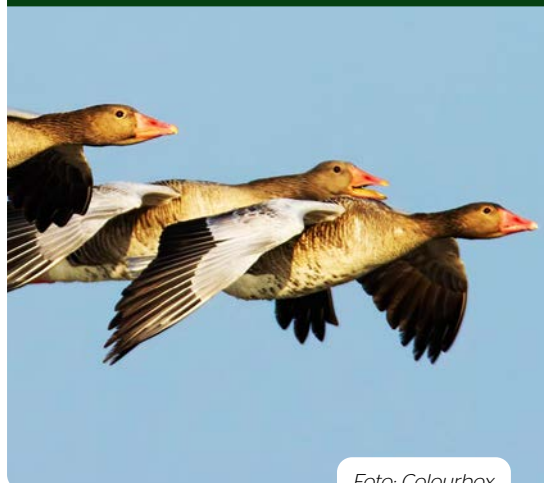

Foto: Colourbox

Hvad er regulering?

Efterstræbelse af vildt uden for jagttiden med særlig tilladelse og under forudsætning af, at dyrene volder skade på afgrøder, menneskers sundhed eller andre arter.

Rasmus Ahlmann er én af tre vildtkonsulenter, der har arbejdet med fysisk kontrol af reguleringstilladelser i 2023. Han har selv været ude til 44 kontroller i Jylland bl.a. sammen med sin kollega Rasmus Skou fra Fyn.

"Vi har kørt kontroller sammen to og to for at sikre en fælles linje på tværs af landet. Det har været en opstartsperiode, som vi har brugt til at finde ud af, hvordan vi bedst kan gribe opgaven an," forklarer han.

Alle de reguleringstilladelser, som blev kontrolleret i 2023, var givet for at undgå markskader, og derfor kom det som en overraskelse for Rasmus Ahlmann og hans to kolleger, at der i mange tilfælde slet ikke var en afgrøde på arealet, hvor der var søgt tilladelse til regulering.

"Man er helt på vildspor, hvis man søger om tilladelse til regulering af kronvildt på en brakmark eller i en mose, bare for at nævne to eksempler. Der bør man kunne sige sig selv, at der ikke er tale om skade på en afgrøde," siger han.

Jagtinteresser og natursyn

Rasmus Ahlmann mener, der er brug for at udbrede forståelsen af, hvad regulering egentlig er.

"For mange jægere flyder regulering og jagt sammen. Når jagtinteressen er motivet, er man måske ligeglad med, om den due, man skyder, bliver nedlagt på jagt eller regulering. Men det er væsentligt i forhold til reguleringstilladelsen, og det er jo ikke uden grund at man har en jagttid. Den er fastsat blandt andet af hensyn til vildtets yngletid," siger han.

Han påpeger dog, at det ikke kun er hos jægerne, problemet ligger:

"I mange tilfælde er der tale om et problematisk natursyn hos lodsejerne. Vi oplever desværre nogle landmænd, som mener, at ét stykke kronvildt i marken er ét for meget. Men vildtet skal også være her, og der skal være omfattende skader på en afgrøde, før regulering kan komme på tale. Det er derfor, vi i nogle situationer stiller krav om afværgeforanstaltninger som første skridt," forklarer Rasmus Ahlmann.

Naturstyrelsen fortsætter kontrollen i 2024 med det formål at etablere en permanent ordning.

Jeg er temmelig overrasket over, hvor dårlig moralen er i forhold til at overholde de vilkår, som er forudsætning for tilladelserne.

Vildtkonsulent Rasmus Ahlmann

Læs mere om afværgemidler:

<https://bit.ly/49odLzC>

Læs mere om regulering af skadevoldende vildt:

<https://bit.ly/42vFps9>

Hjarnø er i øjeblikket ikke en del af noget vildtreservat, men det kan blive anderledes i fremtiden.

Vildtreservater under lup

De 92 vildtreservater i Danmark skal ses efter i sømmene, og bekendtgørelserne, som lægger rammere for menneskers færdsel i områderne, skal revideres. Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe er med i processen.

Vindstød efter vindstød jager byger henover de grå bølger i Horsens Fjord, men indenfor i Conferencecenter Borre Knob på fjordens sydside er der lunt og rart og varm kaffe på termokanderne. I et af centerets mødelokaler sidder en flok fordybet i diskussion. De fleste er modne mænd, og emnet for deres drøftelser er fugle og beskyttelsen af dem. Det er Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe, som holder møde.

Reservatgruppen fungerer som rådgiver for Miljøstyrelsen og miljøministeren, når det gælder reservater, og gruppen er i gang med at tage en lille bid af en stor kage: En stor del af de i alt 92 vildtreservater i Danmark skal i de kommende år igennem det store eftersyn. Hvert enkelt reservat har sin egen bekendtgørelse, og de

fleste bekendtgørelser skal revideres i de kommende år.

Forstyrrelser ændrer karakter

De fleste reservater er oprettet i 1990'erne for at beskytte vilde fugle og visse pattedyr i særligt vigtige områder mod forstyrrelser. Men meget har ændret sig, siden reservaterne blev udpeget. Fugle kan ændre trækruter og flytte ynglepladser, og menneskers forstyrrelser ændrer også karakter. Da mange af bekendtgørelserne blev skrevet, var kitesurfere et ukendt fænomen, havkajak var for de få, og ingen havde endnu fundet på at bevæge sig rundt på vandet ved at stå op på et paddleboard med undervandsmotor. Den form for forstyrrelser skal bekendtgørelserne nu også tage højde for.

Miljøstyrelsen har ansvaret for revisionen, og i sidste ende er

det miljøministeren, der træffer beslutningerne, men reservatgruppen er med i processen. Fem organisationer er repræsenteret i gruppen: Dansk Ornitologisk Forening (DOF), Danmarks Naturfredningsforening (DN), Danmarks Jægerforbund (DJ), Landbrug & Fødevarer (L&F) og Friluftsrådet. På mødet ved Horsens Fjord deltager desuden Miljøstyrelsens to reservatmedarbejdere Nanna Mortensen og Viktor Bech Pedersen og seniorforsker Preben Clausen fra Aarhus Universitet, som har mange års erfaring med overvågning af fugle i vildtreservaterne.

Udflugt til Hjarnø

Mens gruppen diskuterer vildtreservatet i Mariager Fjord, skotter formanden Christian Hjorth med jævne mellemrum ud over

Hvad er et vildtreservat?

- Et naturområde, som er beskyttet for at styrke vildtlivende bestande af fugle og pattedyr.
- I vildtreservaterne kan der være begrænsninger på aktiviteter, som forstyrrer dyrelivet såsom jagt, færdsel, motorbådssejls og vandsport.
- Hvert vildtreservat har sin egen bekendtgørelse.
- Bekendtgørelserne er oprettet i henhold til lov om jagt- og vildtforvaltning i nogle tilfælde har bekendtgørelserne også ophæng i Naturbeskyttelsesloven.

Find alle danske vildtreservater på Miljøstyrelsens hjemmeside:

<https://bit.ly/3S6tvkR>

fjordens hvide bølgetoppe. Han er bekymret for eftermiddagens program: En udflugt til Hjarnø. Nok er sejlturen fra det nærliggende Snaptun kort, men vejret kan vise sig så genstridigt, at det ikke vil være umagen værd at besigtige den godt tre kvadratkilometer store moræneø, som ligger bare syv minutters sejls fra færgelejet.

Der er seks vildtreservater med hver sin bekendtgørelse i og ved Horsens Fjord, men Hjarnø er ikke med i nogen af dem. Miljøstyrelsen vil imidlertid gerne forenkle administrationen af reservaterne ved at slå dem sammen til et eller to reservater, og måske lade Hjarnø eller dele af øen indgå i et af reservaterne. Derfor vil reservatgruppen i dag tage øen i nærmere øjsyn. Christian Hjorth krydser fingre for, at sejlturen bliver til noget, mens han venligt, men bestemt leder gruppen gennem dagsordenen. Skarphed og overblik fejler ikke noget, selv om han har rundet 80, og det er tydeligt, at han har et langt livs erfaring med både mødeledelse, fugle og forvaltning. Christian Hjorth er pensioneret skoleinspektør. Han var i et kvart århundrede formand for DOF og sad i den egenskab også i Vildtforvaltningsrådet.

Ternene skal have yngle-fred

Til alt held klarer vejret op, og over middag stævner gruppen ud fra Snaptun med kurs mod Hjarnø. Øen er et populært udflugtsmål i forårs- og sommermånederne, hvor endagsturisterne kommer for at nyde naturen og gå øen rundt. Uheldigvis går ø-ruten lige igennem to yngleområder for henholdsvis splitterne og havterne. Bestanden af begge arter er falden-

de, og derfor er det vigtigt at sikre uforstyrrede ynglepladser. Det kan være med til at begrunde, at Hjarnø bliver en del af et reservat.

Reservatgruppen klemmer sig ind i den medbragte minibus fra Aarhus Universitet og bliver med Preben Clausen som chauffør fragtet ud til østsiden af den lille ø, hvor splitterterne yngler om foråret. Kommunale skilte frabeder al færdsel i området i yngletiden. Det er fint, at kommunen bekymrer sig om fuglene, konstaterer flere gruppe-medlemmer, men så længe der ikke er lovhjemmel til at forbyde adgang, er det jo frivilligt, om folk vil rette sig efter det. Nudging – altså en mere indirekte påvirkning af turisternes adfærd – er nok i højere grad vejen frem, mener flere.

”Folk går efter udsigtspunkter, så måske kunne man etablere et tårn derovre, og på den måde trække dem væk fra selve yngleområdet,” siger Christian Hjorth og peger.

”Ja, man kunne sætte to fugletårne op uden for yngleområdet og omlægge stien, så den kommer til at gå over marken i stedet for langs stranden. Det giver gode muligheder for at se fuglene uden at forstyrre dem,” foreslår Preben Clausen.

Alle kigger på Johan Husfeldt fra Friluftsrådet: ”I har jo tit støttet opsætning af fugletårne...” lyder det appellerende fra Christian Hjorth. Men Johan Husfeldt vil ikke love noget: ”Vi er nødt til at have skriftlig dokumentation for, at området er vigtigt at beskytte. Det vil være nemmere at finde penge, hvis Hjarnø bliver en del af et vildtreservat,” siger han.

Desuden kræver omlægning af stien en dialog med den landmand,

som skal lægge jord til. Der er mange ting at tage hensyn til her.

Mange hensyn på spil

Det andet område af særlig interesse på Hjarnø er strandene tæt på øens lillebitte kirke. Udvalgsmedlemmerne vader gennem dybe vandpytter, der udfordrer alt andet end langskafede gummistøvler. Men regnen er stilnet af, og solen bryder frem og får fjorden til at glitre som sølv trods mørke skyer over fastlandet.

Her har havterne ynglekoloni om foråret. En træbro fører østien derover og tværs gennem engen. Kommunen ejer området, og dermed er det måske mere enkelt at få lagt stien om her, så naturturisterne ikke forstyrrer havterne, mener flere. Under alle omstændigheder vil både fugletårne og omlægning af stier være nemmere at argumentere for, hvis Hjarnø bliver en del af et vildtreservat. Det er der enighed om raden rundt, så hvis Miljøstyrelsen vil arbejde i den retning, bakker reservatgruppen op.

Snakken om Hjarnø som reservat fortsætter, mens gruppen går ombord, men så bliver diskussionen brat afledt: ”Se! Lomviel råber Knud Flensted fra DOF,” og med det samme er alle opslugt af at kigge efter alkefugle i vandet bag den lille færge. Fugleinteressen forener tydeligvis på tværs af organisationer.

Fotos: Ulla Skovsbøl

Sådan bliver reservaterne revideret

- Miljøstyrelsen drøfter revisionen med Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe
- De relevante kommuner orienteres
- Revisionen drøftes med berørte lodsejere, hvis ændringerne berører private landarealer
- Revisionen drøftes med lokale brugere
- Opfølgning i Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe
- Miljøstyrelsen sender forslag til bekendtgørelse i offentlig høring
- Eventuelle ændringer på baggrund af høringssvar indarbejdes i bekendtgørelsen
- Forhandlinger med lodsejere, hvis private arealer bliver berørt og evt. afgørelse om erstatning
- Miljøstyrelsen indstiller det endelige forslag til miljøministeren til godkendelse
- De nye regler offentliggøres, sendes til ejere, lokale brugere og organisationer og tinglyses
- Lodsejere tilsendes Miljøstyrelsens erstatningsafgørelse (kan ankes)
- Reservatet afmærkes, og der udarbejdes information og opstilles skilte

Fuglenes mand i mere end 50 år

Formanden for Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe Christian Hjorth har talt fuglenes sag siden 1970 og som tidligere formand for DOF og næstformand i Vildtforvaltningsrådet har han samarbejdet med ti miljøministre.

I 1971 skulle Danmarks fugle skrives i mandtal. Amatørornitologer i massevis rykkede ud for at tælle fugle overalt i landet til Dansk Ornitologisk Forenings første fugleatlas-undersøgelse. En af dem var en ung lærer fra Videbæk mellem Herning og Ringkøbing, Christian Hjorth. Han havde meldt sig ind i foreningen året før netop for at være med til de frivillige fugletællinger, og det nationale fugleatlas blev hans første skridt ind i et livsvarigt engagement for fuglene.

Christian Hjorth, som fyldte 80 i 2023, er formand for Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe og har været formand for DOF i 23 år fra 1988 til 2011, samtidig med han var skoleinspektør på Sevel Skole ved Vinderup. Det er længere end nogen anden formand i foreningens historie, og i Vildtforvaltningsrådet er han også en ubestridt nestor: Han var medlem i mere end 30 år fra 1982 til 2014.

"Da jeg var med i den første atlasundersøgelse gik det op for mig, dels at fuglene klarede sig dårligt, dels at det ikke er nok at glæde sig over dem. Der skal mere til, hvis vi skal sikre, at de også er her i fremtiden," forklarer Christian Hjorth, og den forståelse blev grundlaget for hans organisationspolitiske engagement.

Respektfuld samarbejdskultur

Gennem de mere end 50 år har han oplevet både op- og nedture i arbejdet med fuglebeskyttelsen og samarbejdet med ti miljøministre. Men det, han er mest stolt af i sit lange liv med organisationspolitik, er dog det såkaldte køkkenbordsforlig fra 1991.

Efter mange år med indædt kamp mellem især jægere og ornitologer i Vildtforvaltningsrådet, lykkedes

Christian Hjorth, formand for Vildtforvaltningsrådets reservatgruppe. Foto: Ulla Skovsbøl

det organisationerne at ændre kulturen grundlæggende. Dialog erstattede skænderi, og samarbejde trådte i stedet for krig og kamp, og med det nye afsæt fik Vildtforvaltningsrådet afgørende indflydelse på den omfattende revision af Jagtloven, som trådte i kraft 1. april 1994.

"Den nye samarbejdskultur byggede på, at vi fik opbygget gensidig respekt og lærte at tale ordenligt til hinanden," forklarer Christian Hjorth, og den kultur gør han sig umage for at videreføre som formand for reservatgruppen. Og i det arbejde har han stadig ambitioner. Han vil gerne nå at opleve, at der for alvor bliver sat skub i den revision af vildtreservaterne, som efter hans mening hidtil er gået alt for langsomt.

"Der er for mange ting, som har stået i stampe. I reservaterne forfalder skiltene, kortene mangler, og opsynet er utilstrækkeligt. Nu ser det endelig ud til, at revisionsarbejdet er kommet op i omdrejninger, så jeg er behersket optimist," siger Christian Hjorth.

”

Nu ser det endelig ud til, at revisionsarbejdet er kommet op i omdrejninger, så jeg er behersket optimist, siger Christian Hjorth.

Reservatgruppen tog Hjørnø i nærmere øjesyn i efteråret 2023. Foto: Ulla Skovsbøl

Miljøministeren ønsker bæredygtig forvaltning af hjortevildtet

Bestandene af dåvildt er vokset voldsomt gennem en årrække. Foto: Colourbox

Bestandene af kronvildt og dåvildt udvikler sig fortsat voldsomt og er skævt sammensat. Derfor arbejder den nationale hjortevildtgruppe under Vildtforvaltningsrådet på et forslag til en adaptiv forvaltningsplan.

Der er brug for en ny, bæredygtig forvaltning af kron- og dåvildt i Danmark, mener miljøminister Magnus Heunicke. Han og den øvrige regering ønsker at finde en bæredygtig model, som sikrer sunde hjortevildtbestande og løser de forvaltningsmæssige udfordringer med blandt andet skader, som hjortevildtet forårsager på marker og i skove.

Det er baggrunden for, at miljøministeren i 2023 bad Vildtforvaltningsrådet om at komme med forslag til nye initiativer, som kan sikre en bedre forvaltning baseret på frivillige ordninger og eventuelt andre relevante virkemidler.

Adaptiv forvaltning

Vildtforvaltningsrådet har længe diskuteret hjortevildtet, men medlemmerne har endnu ikke kunnet finde fælles fodslag i spørgsmålet. Det fik i 2023 formand Jan Eriksen til at tage roret. Han har nu sat sig i spidsen for rådets hjorteuvalg, den nationale hjortevildtgruppe, og har inviteret de regionale hjortevildtgrupper til et to-dages seminar i 2024.

"Vi må erkende, at der indtil videre ikke har været meget fremdrift i arbejdet med at sikre en bæredygtig hjortevildtforvaltning, så nu er der brug for, at vi samler kræfterne om det," siger Jan Eriksen.

Vildtforvaltningsrådet mener, at vejen til en bæredygtig forvaltning af det store hjortevildt bør gå via en adaptiv forvaltningsplan. At en forvaltning er adaptiv betyder, at den løbende bliver tilpasset i takt med udviklingen.

"I Danmark er der en del fordomme og misforståelser om, hvad adaptiv forvaltning egentlig er," siger Jan Eriksen, "og derfor håber jeg, vi i den kommende tid kan få emnet belyst lidt bedre for eksempel ved at kigge over Atlanten. I USA og Canada har man adaptiv forvaltning på stort set alle arter, og det fungerer glimrende."

Stor vækst

Når der er brug for nytænkning inden for hjortevildtforvaltningen, skyldes det, at bestandene af både kron- og dåvildt er vokset gennem flere årtier, og en skæv køns- og

alderssammensætning med flere hun- end handyr sætter yderligere skub i væksten. Bestandene er nu så store, at mange landmænd lider tab, når afgrøder bliver trampet ned og raseret af store hjorterudler. Skovbruget oplever også vildtskader, og selv private haveejere begynder at have problemer med hjortene.

Ingen ved præcist, hvor meget kron- og dåvildt, der er i Danmark, men vildtudbyttestatistikken giver en tydelig indikation på væksten. I begyndelsen af 1900-tallet var kronvildtet næsten udryddet, mens der i jagtåret 2022/23 blev skudt mere end 10.000 kron- og dåvildt. Dåvildt lå endnu højere med ca. 12.000 nedlagte dyr. Danmarks Jægerforbund vurderer på den baggrund, at kronvildtbestanden er på cirka 30.000 dyr, og bestanden af dåvildt omkring 40.000.

Trofæjagt og alt for meget foder

Den voldsomme vækst skyldes for det første, at der næsten altid er rigeligt med føde til hjortene på landmændenes vintergrønne mar-

Læs mere om hjortevildtforvaltning i Danmark her:
<https://bit.ly/4aZvoav>

Læs Den Nationale Hjortevildtgruppes forslag til problemformulering:
<https://bit.ly/3RWnINz>

ker med efterafgrøder eller vintersæd. De grønne marker fungerer som et attraktivt tagselvborde, når hjortene ellers mangler føde, og desuden lægger mange jægere foder ud til vildtet.

For det andet er der en udpræget tendens til, at hjortejægere hellere vil nedlægge et handyr med et stort gevir end dåer, hinder og kalve. Dermed bliver andelen af hundyr og kalve unaturligt høj, og det accelerer bestandenes vækst yderligere.

"Jeg har personligt svært ved at forstå, hvorfor trofæet har større betydning end det at bidrage til et sundt forvaltningsarbejde, men sådan er det desværre for nogle jægere," siger Jan Eriksen.

"I Vildtforvaltningsrådet er vi dog enige om, at det vil være ideelt, hvis 50 procent af de dyr, der bliver nedlagt, er kalve, 25 procent er hundyr og 25 er procent handyr. Sådan ser det slet ikke ud i dag, hvor der bliver skudt uforholdsmæssigt mange hanner."

Revision af regionale jagttider

I det kommende år vil både det nationale og de regionale hjortevildtgrupper derfor arbejde med ideer til, hvordan bestandsudviklingen kan blive trukket i en anden retning.

"I de regionale hjortevildtgrupper er alle organisationerne fra Vildtforvaltningsrådet repræsenteret undtagen Dansk Ornitologisk Forening, og de er tæt på den

praktiske virkelighed. Dermed er det helt oplagt, at de skal spille en mere aktiv rolle, når vi skal udarbejde den adaptive forvaltningsplan," siger Jan Eriksen.

De regionale hjortevildtgrupper skal blandt andet inddrages i opgaven med at rydde op i de mange regionale jagttider i håb om, at en mere gennemskuelig styring af jagttiden kan blive et redskab i en ny forvaltningsstrategi.

Samforvaltning er at foretrække

Blandt de øvrige redskaber til at stabilisere bestandene peger Jan Eriksen på samforvaltning og mere oplysning om de negative effekter af fodring. Samforvaltning indebærer, at jægere og lodsejere samarbejder på tværs af ejendomsskel og koordinerer jagterne eller eventuelt arrangerer fælles jagter i større områder.

På den måde er det muligt at få en fælles afskydningsstrategi, som gør op med den ensidige trofæjagt og sikrer, at der bliver skudt flere hundyr og kalve. Det kan på lidt længere sigt skabe bedre balance i bestandene.

Oplysning om de negative effekter af vildtfodring er også vigtig i forhold til forvaltningen af hjortevildt, mener Jan Eriksen. Fodring af vildtet kan ganske vist i nogle tilfælde holde hjortene væk fra markerne og forhindre dem i at ødelægge afgrøder, men fodring er sjældent godt for dyrene. I man-

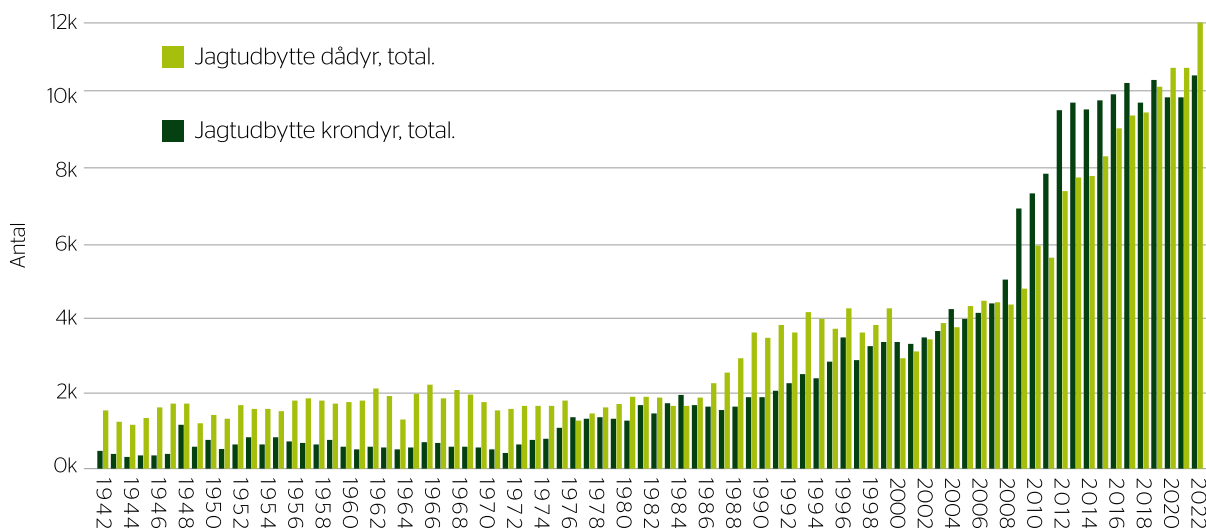
ge tilfælde kan de slet ikke tåle det udlagte foder, fordi det har et alt for højt indhold af let fordøjelige kulhydrater.

Når hjortevildtet har adgang til den slags lækre fødekilder, bliver den magre afgræsning i den lysåbne natur desuden mindre attraktiv, og det er uheldigt for biodiversiteten.

"Kronvildt har en vigtig funktion i økosystemet, fordi de med deres græsning kan forhindre tilgroning af de lysåbne naturtyper, som har en særlig flora og fauna. Det er nok så vigtigt i en tid, hvor biodiversiteten er under pres, især i den lysåbne natur," påpeger Jan Eriksen.

Jagten på de flotteste trofæer har resulteret i en køns- og aldersmæssig skævheden sammen sætning af bestandene. Foto: Colourbox

Det årlige vildtudbyttet for kron- og dåvildt i perioden 1942 til 2022. Kilde: Aarhus Universitet, www.fauna.au.dk

På sporet af anskudt og påkørt vildt

Frivillige hundeførere og specialtrænede hunde i Schweiss-registret har i 50 år gjort en kæmpe indsats for at opspore anskudt og påkørt vildt. Cirka 200 hundeførere er med i registret.

Ved juletid i 1970 fik Ole Knudsen et stort ønske opfyldt: En fin lille labradorhvalp, som skulle være hans følgesvend på jagt. Han var netop blevet færdig med sin skovfogeduddannelse, og hunden havde han bestilt hos skovfogeden på Haderslev Statsskovdistrikt Richard Roed, hvor han havde været elev.

"Min tanke var, at jeg ville have en alsidig brugshund, som samtidig var god til at opspore anskudt vildt, for det var noget, jeg gennem flere år havde interesseret mig for," fortæller han nu mere end 50 år senere.

Den kvikke labrador viste sig fuldt ud at leve op til forventningerne. Den demonstrerede hurtigt en voldsom appetit på at finde anskudt råvildt, og i 1975 kom Ole og hans hund med i det nystiftede Schweiss-register. Det var blevet etableret året før i 1974, og har dermed 50 års jubilæum i 2024.

Anseelsen kom gradvist

I de første år var det ikke altid let at være schweiss-hundefører, husker Ole Knudsen.

"I begyndelsen var der ikke den helt store respekt eller viden om schweissarbejdet. Vi blev anset for nogle selvhøjtidelige hundeførere, der havde bestået en eller anden prøve, som ingen rigtig kendte noget til, og som ikke nød nogen særlig anseelse blandt hverken almindelige jægere eller de professionelle," fortæller han.

I dag står der derimod stor respekt om schweissarbejdet. Lovgrundlaget er gradvist blevet udviklet, og det var et stort fremskridt, da der i 1982 kom regler, som giver schweisshundeførere lov til at eftersøge anskudt og såret vildt på både privat og offentlig grund uden forudgående tilladelse.

Siden 2016 har "Bekendtgørelse om eftersøgning og aflivning af nødstedt vildt" sat rammerne for hundeførernes arbejde. Det er i dag Miljøstyrelsen, som

Jørgen Lang og schweissshunden Waffi har fundet hundredevis af anskudt og påkørte dyr sammen. Foto: Udlånt af Jørgen Lang

finansierer Schweiss-sekretariatet, mens Naturstyrelsen driver det i praksis og koordinerer indsatsen for de cirka 200 frivillige schweisshundeførere.

Særligt egnede racer

Hundene i registret skal gennemgå specialtræning og bestå en krævende test, og ikke alle hunderacer eg-

Hvad er en schweisshund?

- Ordet Schweiss er tysk. Det betyder blod fra klovbærende vildt.
- En schweisshund er en hund, der er trænet i at opspore såret hjortevildt.

Schweiss-registret i 2023

- 185 hundeførere
- 9.813 jagteftersøgninger
- 7.220 trafikteftersøgninger

ner sig. Ole Knudsen begyndte med labrador og gik siden over til den tyske race hannoveransk schweiss-hund, der lige som bayersk gebirgsschweisshund er forædlet som sporhunde gennem mange års avl.

I Schweiss-registrets barndom var det især labrador, ruhåret og korthåret hønsehund og kleiner münsterländer, som blev brugt, men i de senere år har de specialiserede racer vundet frem, fordi de er meget velegnede til eftersøgning ved kron- og dåvildtjagt, som bliver stadig mere udbredt.

”De er virkelig fine som schweiss-hunde, men egner sig ikke som almindelige jagthunde,” konstaterer en anden hundefører, der har været med i flere årtier, Jørgen Lang fra Sorø. Allerede som helt ung, var han en dedikeret jæger, og i 1980 anskaffede han en ruhåret hønsehund til jagtbrug. Lige som Ole Knudsens labrador havde den særlige evner for sporing, og det inspirerede Jørgen til at gå ind i schweissarbejdet. I de 41 år, han har været med, har han haft i alt ni hunde: Fem ruhårede og fire bayerske gebirgsschweiss-hunde, og han har været glad for dem alle.

Trafik-eftersøgninger fylder

Ole Knudsen og Jørgen Lang kom med i schweiss-registret på et tidspunkt, hvor eftersøgningerne udelukkende gjaldt anskudt vildt, mens mange eftersøgninger i dag gælder dyr, som er påkørt i trafikken. Schweiss-registret samarbejder med Dyrenes Beskyttelses vagtcentral, og når en bilist ringer 1812, alarmerer vagtcentralen en hundefører, som kan opspore og aflive det påkørte dyr. I 2023 skete det 7.220 gange, mens hundeførerne blev involveret i godt 9.800 eftersøgninger af vildt, der var anskudt ved jagt.

Schweissarbejdet er frivilligt og ulønnet. Hundeførerne får kun kørselsudgifterne dækket, men alligevel har både Ole Knudsen og Jørgen Lang holdt ved igennem henholdsvis 49 og 41 år. Jørgen Lang havde

Ole Knudsen har været med i schweissarbejdet næsten fra begyndelse for 50 år siden. Foto: Udlånt af Schweiss-registret

i sine velmagtsdage omkring 250 eftersøgninger om året.

”Nu har jeg droslet lidt ned, men jeg er stadig med, for det er lige så spændende som selv at gå på jagt, og jeg er altid glad for at blive inviteret med min hund,” siger han.

Hundeførerne finder trafikskadet vildt

Mørke, tåge og vildt på vejen er en farlig kombination, som hvert år koster mange dyr livet i trafikken. Forår og efteråret er højsæson for påkørsler, og især hjortevildtet er

udsat. Sammenstødet er næsten altid fatalt for dyret, og i nogle tilfælde også for trafikanterne.

Derfor har Dyrenes Beskyttelse etableret nødtjenesten Dyrenes Vagtcentral, som kan nås på tele-

fon 1812. Takket være samarbejdet med Schweiss-registret, kan vagtcentralen tilkalde en schweiss-hundefører, der kan opspore og aflive påkørt vildt, når uheldet er ude.

Råd til billisterne:

- Sænk farten og kørs forsigtigt gennem skov og natur
- Tag hjorte-advarselsskilte alvorligt og tilpas kørslen
- Sænk farten, når et dyr krydser vejen – der kommer tit flere
- Vær især opmærksom i tusmørke
- Lad dyret ligge, hvis det er dræbt ved påkørslen
- Ring 1812, hvis du har ramt et dyr, som er løbet væk
- Ring 112 ved personskade

Jagtåret i tal: Færre jægere nedlagde flere dyr

Foto: Colourbox

3000 færre jægere nedlagde 1,3 procent mere vildt i 2022/23. Det viser årets vildtudbytterapport, som DCE - Aarhus Universitet har udarbejdet for Miljøstyrelsen på baggrund af jægerens obligatoriske indberetning af vildtudbytte.

I jagtåret 2022/23 var der lidt færre jægere som indløste jagttegn i Danmark end året før, men de havde større succes med jagten, for det samlede vildtbytte steg med 1,3 procent. Det svarer til, at hver jæger i gennemsnit nedlagde 24 stykker vildt. Det er nogle af de mange informationer, man finder i årsrapporten om vildtudbyttet, som bliver udarbejdet af DCE - Aarhus Universitet for Miljøstyrelsen.

Vildtudbyttestatistikken bliver opgjort i maj, hvor der i 2023 stadig manglede indberetning fra omkring 10 procent af jægerne, men den foreløbige statistik er en god indikator for tendenserne i udbyttet.

Statistikken er som altid fuld af tal, der fortæller interessante historier om jægerne og jagten. Man kan således se, at knap 3.000 færre jægere valgte at

indløse deres jagttegn i forrige sæson sammenlignet med året før. Faldet er dog ikke så bemærkelsesværdigt set i et lidt større perspektiv, for over en 15-årig periode har antallet af indløste jagttegn svinget op og ned fra ca. 168.000 i 2009 til næsten 178.000 i 2014. I 2022/23 havde i alt 172.815 jægere indløst jagttegn, og heraf var 12.141 kvinder svarende til ca. 7 procent.

Fremgang for både pattedyr og fugle

Samlet set viser den foreløbige vildtudbyttestatistik, at der i alt blev nedlagt 1.773.474 stykker vildt i jagtåret 2022/23, og det var 22.604 flere dyr end året før. Fremgangen var størst for pattedyr, hvor udbyttet steg med 3.194 svarende til 1,9 procent, mens antallet af nedlagte fugle steg med 19.400 svarende til 1,2 procent.

Når det gælder pattedyrene er det mest interessante den fortsatte fremgang for det store hjortevildt og desuden en usædvanlig fremgang for markvildtarterne ræv og hare. De foreløbige tal viser, at der blev skudt henholdsvis 24.876 ræve og 28.955 harer. Dermed er udbyttet steget med 2.000 individer for hver af de to dyrearter, og det er bemærkelsesværdigt, fordi de begge længe har været på retur. Fremgangen skal dog ses i lyset af, at niveauet året før var usædvanligt lavt. For harernes vedkommende har der trods den lille stigning været tale om et jævnt fald lige siden 1940'erne, hvor der hvert år blev skudt en halv million harer i Danmark.

Flere kron dyr og dådyr - færre rådyr

Bestandene af kronvildt og dåvildt i Danmark er fortsat i fremgang,

Vildtudbyttestatistikken 2022/23 (DCE):

<https://bit.ly/3U0JhPC>

"Bestandsanalyse af de danske rådyr" (DCE 2023):

<https://bit.ly/3Sn4Ed2>

Diagrammer over udbyttet af alle jagtbare arter:

<https://bit.ly/3HIH0r2>

og det afspejler sig endnu en gang i vildtudbyttestatistikken. I 2022/23 blev der skudt flere kron dyr og dådyr end nogensinde før, siden vildtindberetningen begyndte i 1941. De foreløbige tal viser, at næsten 12.000 dådyr og 10.453 kron dyr faldt for jægerens kugler i løbet af jagtåret.

Samtidig fortsatte udbyttet i råvildt det fald, som begyndte i 2009, da den såkaldte "råvildt-syge" blev konstateret for første gang. Med et foreløbigt tal på 73.758 rådyr er udbyttet nu nået ned på niveauet i 1990.

Der er ingen, som med sikkerhed kan sige, hvad tilbagegangen skyldes, men der er enighed om, at det faldende udbytte afspejler en faldende bestand, og at sygdom har betydning for den negative udvikling. "Råvildtsygen" er dog ikke en diagnose, men et

sygdomsbillede med ekstrem afmagring og diarre, som kan have flere årsager.

Den voldsomme stigning i bestanden af råvildt gennem 20 år fra 1990 til 2009 forud for det drastiske og vedvarende fald lige siden har heller ikke nogen entydig forklaring. I 2023 udarbejdede forskere ved Institut for Ecoscience på Aarhus Universitet dog en bestandsanalyse af de danske rådyr for Miljøstyrelsen, som giver nogle bud på mulige årsager. Forskerne peger bl.a. på ændringer i landbrugsdriften, klimaforandringer og fodring som nogle af de faktorer, der kan spille ind på bestandsudviklingen.

Minus for gæs - plus for ænder

Fuglevildtet dominerer altid antalsmæssigt i statistikken af gode grunde. De foreløbige tal viser et

udbytte i fuglevildt på 1.606.126 fugle i alt. Det er lidt mere end året før, men der er store variationer arterne imellem.

De arter, som jægerne har skudt flest af, er først og fremmest de jagtmæssigt store arter fasan og gråand, som også bliver udsat. Desuden er krikand gået frem, hvorimod en række andre arter er gået meget tilbage. Det gælder først og fremmest edderfugl, hvor udbyttet er faldet med næsten 23 procent til godt 15.000 fugle.

Hvinand og sortand, som fylder mindre i statistikken, er relativt set faldet næsten lige så meget, og udbyttet af gæs er gået tilbage for alle arter, undtagen blisgås. Mest markant er faldet for canadagås, hvor der kun blev skudt knap 3.000 fugle mod knap 5.000 året før - et fald på næsten 36 procent.

Jagtudbytte af pattedyr i de tre seneste jagtsæsoner

ART	2020/21	2021/22	2022/23 *)
Kron dyr	9.861	9.852	10.453
Dådyr	10.731	10.717	11.941
Sika	564	585	620
Rådyr	89.659	78.626	73.758
Muflon	111	96	110
Vildsvin	266	177	139
Hare	30.339	27.422	28.955
Vildkanin	5.975	6.059	6.749
Bisamrotte	24	9	9
Sumpbæver	1	4	0
Ræv	33.028	23.011	24.876
Mårhund	11.041	8.947	7.511
Vaskebjørn	5	4	6
Ilder	553	233	267
Mink	1.474	773	708
Husmår	2.484	1.948	1.167
Pattedyr i alt	196.116	168.463	167.269

*) Tallene for 2022/23 er foreløbige og opgjort i maj 2023. De endelige tal for 2022/23 bliver offentliggjort i det kommende års vildtudbytterapport for sæsonen 2023/2024.

Vildtudbyttestatistikken

- Vildtudbyttestatistikken går tilbage til 1941
- Indberetning af vildtudbytte er obligatorisk
- Man skal indberette, før man kan forny sit jagttegn

Vildtudbyttet 2022/23 (foreløbige tal)

- Vildtudbytte: 1.773.395 stykker vildt plus 1,3 pct.
- Jagttegnsløbere: 172.815 jægere heraf 7 pct. kvinder
- Hver jæger skød i gennemsnit 24,1 dyr
- Udbyttefremgang: 1,9 pct. på pattedyr og 1,2 pct. på fugle
- Udbyttet i kronvildt og dåvildt er svagt stigende: Ca. 10.000 kron dyr og ca. 12.000 dådyr
- Udbyttet i råvildt falder fortsat: 73.758 rådyr
- Fugle i fremgang: Fasan, gråand og krikand
- Fugle i tilbagegang: Ringdue, edderfugl og råge

Foto: Ivar Høst

Seniorforsker ved Aarhus Universitet Niels Kanstrup, som selv er ivrig jæger, er for længst gået over til blyfri ammunition. Foto: Ulla Skovsbøl

Slut med bly til jagten fra 1. april 2024

Bly i centraltændt riffelammunition til jagt er definitivt forbudt fra og med den 1. april 2024. Forbuddet blev indskrevet i bekendtgørelsen om våben og ammunition der må anvendes til jagt allerede i 2022, men er først trådt i kraft i år.

Bly bliver forbudt, fordi det er et miljø- og sundhedsskadeligt tungmetal, som allerede er udfaset i langt de fleste andre produkter som eksempelvis benzin, taginddækning, maling mm. Bly i haglpatroner har været forbudt siden 1996, og nu hvor turen er kommet til riffelammunitionen, er Danmark

det første land i verden, som helt forbyder bly til jagt. Der vil dog fortsat være en undtagelse for randtændt ammunition og ammunition afskudt fra luft- og fjedervåben.

Der er efterhånden så mange blyfri alternativer på markedet, at jægerne relativt nemt kan finde gode erstatninger for netop den ammunition, de er vant til at bruge. Mange er derfor allerede gået over til blyfri jagt, før forbuddet trådte i kraft.

Med de nye regler skal jægerne dog blandt andet være opmærksomme på, at der ikke længere er krav til riffelammunitionens kuglevægt. Den blyfri riffelammunition

til jagt på klasse 1- og 2-vildarter bliver nu defineret af kuglediameter og anslagsenergi.

Læs mere på temasiden God Jagt uden Bly:

<https://bit.ly/49bT5uH>

Derfor bliver blyammunition forbudt

- **Blystøv** fra ammunition spredes i vildtkødet som en usynlig sky. Vi optager det i kroppen, hver gang vi spiser vildt skudt med bly.
- **Bly** er et sundhedsfarligt tungmetal, som skader hjernens udvikling hos børn og fostre i mors mave.
- **Bly** kan give rovfugle akut blyforgiftning og slå dem ihjel, når de æder rester af nedlagte dyr, som jægerne efterlader i skoven.
- **Bly** bliver ophobet i fødekæden og forsvinder ikke igen.

Buejagt på det store hjortevildt er igen tilladt

Til buejægerne tilfredshed er buejagt på det store hjortevildt per 1. januar 2024 indskrevet som tilladt i en ny udgave af bekendtgørelsen om våben og ammunition der må anvendes til jagt. De nye regler bliver indført på baggrund af en enstemmig anbefaling fra Vildtforvaltningsrådet, og trådte i kraft den 1. januar 2024.

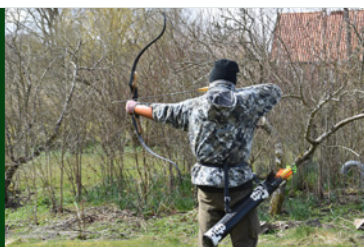
Buejægerne skal indberette vildtudbyttet som normalt, når de nedlægger stort hjortevildt. Des-

uden skal buejægerne altid udfylde et særligt spørgeskema, hvis de har skudt efter en af de store hjortearter, uanset om dyret er nedlagt. Skema-

et findes på Miljøstyrelsens hjemmeside og kan udfyldes elektronisk via computer, telefon eller tablet.

Buejægere i Danmark 2023

Har bestået buejagtprøven: 2.084 personer.
Heraf 2.024 mænd og 60 kvinder.

Indberetnings-skema:

<https://bit.ly/422UXUI>

Lokale jagttider på kron- og dåvildt:

<https://bit.ly/3tyhcEN>

Læs bekendtgørelsen her:

<https://bit.ly/3H5RIIO>

Jagttegnsmidlerne sikrer ny viden om vildtet

Jagttegnsafgiften går til mange formål, som har med jagt og vildtforvaltning at gøre, og i 2023 øremærkede Miljøstyrelsen mere end fem millioner til en projektpulje, som støtter vildtforskning.

Nye metoder, som kan forbedre vildtets levevilkår, forebygge forstyrrelser af dyr i naturen og afværge vildtskader bl.a. på landmændenes afgrøder stod højt på ønskesedlen, da Miljøstyrelsens i 2023 udbød en pulje på 5,5 millioner til vildtforskning.

Puljen er en af flere puljer, som er finansieret af jagttegnsmidlerne, og dermed betalt af alle de jægere, der indløser jagttegn. De 5,5 millioner blev fordelt til ti projekter, hvoraf det mindste får 248.000 kr. og det største knap en million.

Skarv, gæs og rålam

Det største af de ti projekter går ud på at udvikle nye metoder til at beskytte den sårbare fiskeyngel af stalling mod skarven. Det er DTU Aqua, som leder arbejdet, der også involverer frivillige borgere i et såkaldt citizen-science projekt.

Blandt de øvrige er et pilotprojekt, som vil afprøve en ny teknik til overvågning af dyr i naturen ved hjælp af de DNA-spor, dyrene efterlader sig. Metoden skal testes

på odder, mink og ræv under ledelse af forskere fra Aalborg Universitet.

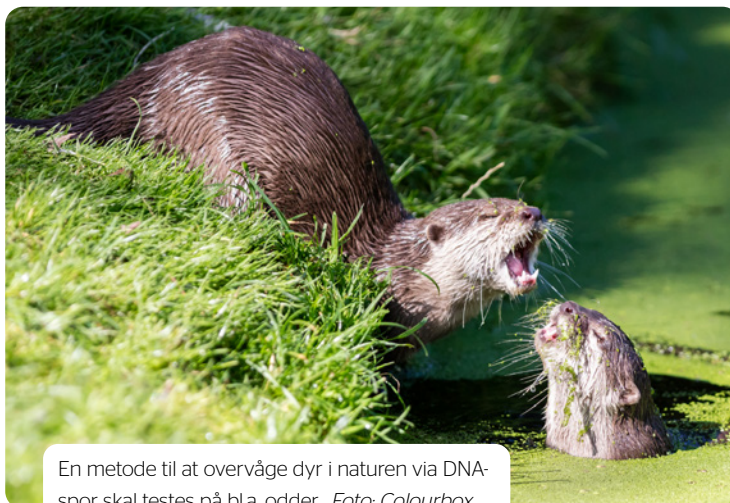
Teknologisk Institut undersøger sammen med en række partnere metoder, som kan redde rålam på markerne fra at blive dræbt af høstmaskiner under græsslæt. To projekter drejer sig om gæs, og to om overvågning med droner. Kronvildt, trækfugle og ørne er også blandt de dyr, som bliver genstand for undersøgelser.

Temaer for forskningsprojekter i 2023

- Bestandsovervågning bl.a. via citizen science
- Forbedring af vildtets levevilkår
- Nye metoder til at afværge vildtskader
- Undersøgelser af forstyrrelser af vildtet

Se alle projekterne her:

<https://bit.ly/492LpeE>

En metode til at overvåge dyr i naturen via DNA-spor skal testes på bl.a. odder. Foto: Colourbox

Penge til formidling

I 2023 uddelte Miljøstyrelsen 1,5 millioner kroner fra puljen til formidling om jagt og vildtforvaltning. Den kan søges af landsdækkende jagtforeninger med mindst 1.000 betalende medlemmer og blev fordelt mellem fem ansøgere: Danmarks Jægerforbund, Foreningen af Buejægere i Danmark og tre landsdækkende klubber for jagthunde. Støtten skal bruges til formidling om bæredygtig jagt og vildtforvaltning i Danmark via foreningsblade og digitale medier, mv.

Jagttegnsmidlerne

Det koster 676 kr. om året at indløse jagttegn, hvoraf 26 kr. går til den lovpligtige jagtforsikring

Jagttegnsmidlerne finansierer

- Jagttegnadministrationen
- En del af udgifterne til Naturstyrelsens vildtkonsulenter
- Miljøstyrelsens administration af lovgivningen vedrørende jagt og vildtforvaltning
- Kontrakter vedrørende forskning, uddannelse og formidling.
- Skydebanepuljen
- Formidlingspuljen til foreninger

Søg tilskud via Naturstyrelsen

- Plant for vildtet
- Plant for hasselmusen
- Plant for birkemusen
- Etablering af mindre vådområder og vandhuller

Læs mere om tilskud fra Naturstyrelsen:

<https://bit.ly/3w3y9rr>

NYTTIGE ADRESSER

Administration af jagt- og vildtforvaltningsloven

MILJØSTYRELSEN
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C
Tlf. 72 54 40 00
E-mail: mst@mst.dk
Web: <https://bit.ly/3xbEzC2>

Lokale vildtkonsulenter

NATURSTYRELSEN
Find de lokale vildtkonsulenter her:
<https://bit.ly/42gELid>
Åbningstid: Man.- tors. 8.30-16.00, fre. 8.30-15.00.

Udstedelse af jagttegn

MILJØSTYRELSEN
Att. Jagttegnsekspeditionen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C
Tlf. 7254 2424 (Alle hverdage kl. 9-12)
E-mail: jagttegn@mst.dk
Web: <https://bit.ly/3ufvrOZ>

Ved skriftlig henvendelse:
Oplys dit fulde navn, adresse, fødselsdato og evt. JægerID, som du finder på dit jagttegn. Det letter ekspeditionen.

